

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І.І.МЕЧНИКОВА

Ректор

«Затверджую»

І.М.Коваль

2016 р.

Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії
в аспірантурі
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова

з галузі 05 Соціальні та поведінкові науки
зі спеціальності 054 Соціологія

Програма затверджена
на засіданні Вченої ради
ОНУ імені І.І. Мечникова
Протокол № 8 від 26 квітня 2016 року

ОДЕСА – 2016

Структура освітньо-наукової програми

1. Загальна характеристика (спрямованість) освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії з залузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія	
2. Зміст освітньо-наукової програми	
3. Мета і завдання освітньо-наукової програми	
4. Стиль та методика викладання освітніх дисциплін, система оцінювання	
5. Науково-дослідницька робота аспіранта	
6. Асистентська педагогічна практика	
7. Проміжкова та підсумкова атестації	
8. Внутрішня та зовнішня системи забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії з соціологічних наук	
9. Результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів	
10. Програмні (загальні та фахові) компетентності випускників аспірантури	
11. Врахування відповідності запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям	
12. Перспективи працевлаштування випускників аспірантури	
13. Графік виконання індивідуального плану науково-дослідницької роботи аспірантами	

1. Загальна характеристика (спрямованість) освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії за спеціальністю 054 соціологія

Освітньо-наукова програма (ОНП) підготовки докторів філософії поширюється в Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова.

Фахівець рівня **доктор філософії**

галузь науки 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність 054 Соціологія

освітнього рівня: **III (освітньо-науковий) рівень вищої освіти**

кваліфікація: доктор філософії у галузі соціальних та поведінкових наук

з узагальненим об'єктом діяльності: наука, вища освіта, сфера державного управління, бізнес, неприбуткові організації.

з нормативним терміном навчання : **чотири роки.**

Виконання освітньо-наукової програми є необхідною умовою успішної академічної підготовки фахівця кваліфікації доктора філософії за даними спеціальностями.

Програма встановлює:

- нормативний зміст навчання в Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова, обсяг та рівень засвоєння знань у процесі підготовки докторів філософії в галузі науки 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія;
- перелік навчальних дисциплін підготовки докторів філософії;
- форму проміжної та підсумкової атестації;
- термін навчання.

Програма призначена для сертифікації докторів філософії та атестації випускників аспірантури в Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова.

Позначення та скорочення

У даній програмі для формування шифрів застосовуються скорочення назв програми та циклів підготовки, до яких віднесено навчальні дисципліни:

ОНП – освітньо-наукова програма

ННД – нормативні навчальні дисципліни;

ДВЗ – дисципліни вибору ВНЗ;

ДВА – дисципліни вибору аспіранта.

2.Зміст освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма передбачає такі складові:

1. Професійна теоретична підготовка, що забезпечує підвищення освітнього рівня за відповідною спеціальністю.

До складу теоретичної підготовки включаються:

- нормативні навчальні дисципліни, які забезпечують підвищення професійної майстерності майбутньої викладацької та дослідницької діяльності;
- дисципліни вибору ВНЗ, призначення яких полягає у забезпеченні професійного освітньо-наукового рівня;
- дисципліни вибору аспіранта дозволяють отримати додаткові знання, що підвищать їхній загальноосвітній рівень і поглиблюють знання у відповідних фахових спрямуваннях.

2. Професійна практична підготовка дозволить закріпити отримані знання щодо викладацької майстерності на практиці.

3. Науково-дослідницька робота разом з теоретичною забезпечує відповідний освітньо-науковий рівень, необхідний для здійснення самостійної науково-дослідницької діяльності.

4. Підготовка та захист дисертаційної роботи, разом з теоретичною та практичною підготовкою, а також науково-дослідницькою роботою забезпечують відповідний освітньо-науковий рівень.

Розподіл змісту освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії та максимальний навчальний час за циклами наведено у табл. 1.

Таблиця 1

№	Цикли дисциплін	Навчальних годин	Кредитів
1.	Загальні дисципліни. Нормативні дисципліни (обов'язкові)	540	18
1.1.	Професійні дисципліни. Нормативні дисципліни (обов'язкові)	450	15
1.2.	Дисципліни вибору (<i>15 кредитів, 25 %</i>)	360	12
2.	Науково-дослідницька робота	X	X
3.	Підготовка та захист дисертаційної роботи	X	X
Разом		1350	45

Нормативний зміст освітньо-професійної програми

1. Система знань у вигляді переліку дисциплін з мінімальною кількістю навчальних годин/кредитів їх вивчення наведено.
2. Анотація цих дисциплін, що складаються зі змістовних модулів.
3. Присвоєння кваліфікації «доктор філософії» у галузі 05 Соціальних та поведінкових наук зі спеціальності 054 Соціологія здійснюється після складання комплексного підсумкового іспиту за фахом та захисту дисертаційної роботи доктора філософії.
4. Вибіркова частина ОНП підготовки доктора філософії складається з дисциплін самостійного вибору університету та вибору аспіранта відповідно до навчального плану.
5. Університет має право у встановленому порядку змінювати назви навчальних дисциплін.

Підсумкова атестація аспіранта

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії з соціологічних наук з використанням методів комплексної діагностики: складання комплексного підсумкового іспиту з теорії та історії соціології та захисту дисертаційної роботи доктора філософії.

Присвоєння вченого звання доктор філософії у галузі 05 Соціальних та поведінкових наук зі спеціальності 054 Соціологія здійснює Спеціалізована вчена рада відповідного наукового спрямування.

3. Мета і завдання освітньо-наукової програми

Метою ОНП підготовки докторів філософії з соціологічних наук є розвиток загальних та фахових компетентностей задля забезпечення підготовки кадрів вищої кваліфікації для здійснення науково-дослідницької діяльності, аналітичної роботи, наукового консультування в сфері бізнесу, державного управління та діяльності недержавних організацій, а також у викладацькій роботі.

Випускники програми будуть також підготовлені до роботи в міжнародних дослідницьких проектах та інституціях, до викладання соціологічних дисциплін на високому сучасному рівні в університетах України та світу.

До основних завдань ОНП підготовки докторів філософії у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія належать:

1. Поглиблення теоретичної загально університетської та фахової підготовки.
2. Підвищення рівня професійної та викладацької майстерності випускника аспірантури.
3. Здобуття теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія.
4. Розвиток науково-дослідницьких навичок для здійснення самостійних наукових досліджень.

5. Розвиток навичок написання та оформлення результатів наукових робіт у вигляді тез, статей, аналітичних доповідей, монографій тощо.

6. Поглиблення рівня володіння усною та письмовою науковою мовою для апробації результатів наукових досліджень на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах.

8. Підвищення рівня професійної підготовки у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія задля здійснення наукового консультування в сфері бізнесу, державного управління та діяльності недержавних організацій (інституцій).

9. Набуття знань та практичних навичок викладання у вищих навчальних закладах.

4. Стиль та методи викладання освітніх дисциплін, система оцінювання

У викладанні навчальних дисциплін буде застосовано проблемно-орієнтований стиль викладання та викладання, засноване на дослідженні. Проблемність у викладанні спонукає суб'єкта пізнавальної діяльності збагачувати знання. А орієнтація у викладанні на дослідження стимулює аспіранта до самостійного аналітичного пошуку та наукового обґрунтування відповідей на проблемні питання.

Аспіранти залучаються до активної та продуктивної діяльності, спостерігають, слухають, осмислюють логіку наукового дослідження, беруть участь у доведенні гіпотези, перевірці правильності вирішення проблеми. Важливою формою роботи є наукові диспути в аудиторії, на яких відпрацьовуються вміння аргументовано формулювати точку зору на дискусійні наукові питання, розкривати суперечності у знанні та у процесах пізнання.

Метод програмування розвиває логіку наукового вирішення дослідницької проблеми шляхом поетапного роздрібнення навчального матеріалу з постановкою до кожної його частини питань і завдань викладач спонукає аспірантів до самостійної теоретичної роботи з визначення алгоритму пошуку вирішення проблеми, активної участі у формулюванні проблемної ситуації, висунення припущень, доведення гіпотези та перевірки правильності її вирішення.

Навчання організується у навчальних групах за розкладом у такій системі: лекція, семінар/практичні заняття/групове та індивідуальне завдання тощо. Систематичне здійснення поточного та проміжкового контролю знань дає змогу через систему зворотного зв'язку (від слухача до викладача) оперативно вносити до навчального процесу необхідні корективи.

При викладанні тематичного матеріалу відповідних дисциплін будуть застосовані історичний, системний, процесуальний, евристичний, структурно-функціональний підходи, а також узагальнення, моделювання, прогнозування, міждисциплінарність та інші.

В організації навчального процесу особлива увага приділяється самостійній роботі аспірантів, дистанційним формам навчання, практичним заняттям, спрямованим на відпрацювання дослідницьких вмінь на навичок.

Співвідношення аудиторних годин і годин самостійної роботи за всіма дисциплінами навчального плану складає 1:4 для групових занять та 1:9 для індивідуальних занять.

Система оцінювання

Перевірка знань здійснюється з метою одержання зворотної інформації про зміст і характер досягнення аспірантів у навчальному процесі, а також про успішність викладання.

Перевірка може здійснюватися в усній, письмовій та практичних формах. Об'єктом оцінювання можуть виступати: результати написання тестових, ситуаційних, розрахунково-аналітичних, творчих завдань; реферативні доповіді, есе, доповнення, участь у дискусії тощо.

Оцінювання виконаних завдань і відповідей здійснюється з дотриманням таких принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань; систематичність; диференційованість; об'єктивність; умотивованість оцінок; вимогливість та єдність вимог.

В оцінюванні враховуються такі критерії:

– характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;

– якість знань: правильність, повнота, осмисленість, глибина, системність, узагальненість;

– рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки;

– досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, формулювати гіпотези та логіку їх перевірки, обґрунтовувати висновки.

Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою (по навчальній дисципліні в цілому). Критично-розрахунковий мінімум для допуску до іспиту – 20 балів, а рекомендований – 36 балів. Критично-розрахунковий мінімум для допуску до заліку – 40 балів, а рекомендований – 48 балів. За результатами вивчення дисципліни обов'язковим є підсумкове накопичення розрахункового мінімуму балів – 60 балів.

Невід'ємною частиною підготовки аспірантів до контролю є своєчасне виконання обов'язкових видів робіт та відвідування аудиторних занять.

Іспит (екзамен) здійснюється у формі письмової роботи або усної відповіді на питання за тестами, білетом, за яку можна одержати максимально до 40 балів. Аспіранти, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж розрахунковий мінімум – 60 балів, вважаються такими, що не виконали навчальний план з дисципліни. Підсумкові іспити та заліки з дисциплін теоретичного блоку навчання аспіранти складають на другому році навчання (4-тижнева екзаменаційна сесія у грудні).

Підготовка фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія здійснюватися шляхом поєднання традиційних методик навчання та сучасних педагогічних технологій, таких як інформаційні технології, інтерактивні та дослідницькі методики, навчання за технологією тренінгу.

Сучасні інформаційні освітні технології створюють можливості для ефективного використання у навчальній та науково-дослідницькій діяльності інформаційних ресурсів та електронних систем інформаційних комунікацій. Для підготовки фахівців третього освітнього рівня застосування сучасних інформаційних технологій сприяє формуванню та удосконаленню загальних та фахових компетентностей, ознайомленню з новітніми розробками у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія.

Запровадження у навчальному процесі інтерактивних методів навчання таких, як метод групової творчої роботи, каскадної дискусії, роліві ігри, кейс-метод, метод портфоліо, метод проектів, проведення наукових семінарів та WEB-конференцій, сприяють розвитку дослідницької, творчої та пізнавальної діяльності аспірантів.

Методики тренінгового навчання у вигляді виконання пошукових, розрахункових та творчих завдань з використанням сучасних інформаційних технологій, роботи з базами бібліографічних, статистичних, соціологічних та інших видів даних, проходження асистентської практики, апробація результатів самостійного наукового дослідження на наукових конференціях, семінарах тощо забезпечують поглиблення основних загальних та фахових компетентностей фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія.

Планується застосування сучасних педагогічних технологій при підготовці фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії.

5. Науково-дослідницька робота аспіранта

Система науково-дослідницької роботи аспірантів є невід'ємною складовою підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних самостійно вести науковий пошук, творчо вирішувати конкретні професійні, наукові та соціальні завдання. Науково-дослідницька робота аспіранта здійснюється під керівництвом наукового керівника, умовно може бути розділена на підготовчий та основний етапи та включає наступні види діяльності. На підготовчому етапі аспірант:

1. Обирає тему наукового дослідження та обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження. Здійснює перегляд каталогів захищених дисертацій і знайомиться з вже виконаними на кафедрі дисертаційними роботами. Опрацьовує новітні результати досліджень в обраній та суміжних сферах науки. Ознайомлюється з аналітичними оглядами і статтями у фахових виданнях, проводить консультації з фахівцями з метою виявлення маловивчених наукових проблем і питань, що є актуальними. Вивчає та аналізує основні підходи та позиції наукових шкіл і течій у вирішенні досліджуваної проблеми; уточнює термінологію в обраній галузі знань. Здійснює пошук літературних джерел з обраної теми. Формулює наукову задачу.

2. Проводить планування дисертаційної роботи, формулює індивідуальний та робочий план аспіранта.

3. Уточнює постановку цілей і завдань дисертаційної роботи, об'єкт і предмет наукового дослідження.

4. Обирає та обґрунтовує методи (методику) проведення дослідження.

5. Здійснює опис процесу наукового дослідження (дизайну дослідження) у дисертаційній роботі шляхом формування плану-проспекту, який являє собою реферативний виклад питань та способів їх вирішення, за якими надалі буде систематизуватися весь зібраний фактичний матеріал.

На основному етапі реалізації науково-дослідницької роботи аспірант:

1. Проводить науково-дослідницькі роботи відповідно до профілю ОНП аспірантури з використанням знання з фундаментальних та прикладних дисциплін, які викладаються за програмою. Займається науковою роботою з виконання теоретичної та практичної частини дослідження.

2. Аналізує та узагальнює результати наукового дослідження на основі сучасних підходів, міждисциплінарного знання, застосування наукових методологічних принципів та методичних прийомів дослідження, використання в дослідженні тематичних інформаційних ресурсів, провідного вітчизняного і зарубіжного досвіду з тематики дослідження.

3. Проводить апробацію результатів наукових досліджень шляхом участі у наукових конференціях (з опублікуванням тез доповіді): у міжнародних та зарубіжних конференціях; у всеукраїнських конференціях; у регіональних та міжвузівських конференціях, у наукових семінарах кафедри та факультету. Бере участь у конкурсах заявок на фінансування наукових робіт та у конкурсах наукових робіт.

4. Залучається до виконання держбюджетної та \ або госпдоговірної тематики в рамках державних, міжвузівських або університетських програм, а також індивідуальних планів кафедри.

5. Займається проведенням досліджень та підготовкою дисертаційної роботи, формулюванням висновків дисертаційної роботи.

6. Здійснює оцінку отриманих результатів, які обговорюються на засіданні кафедри, а потім – наукового семінару інституту.

7. Проходить попередню експертизу дисертації на кафедрі із залученням не менше 3-х експертів за темою дисертації (форма передзахисту).

8. Оформлює текст дисертації та автореферату.

9. Надає розробки, отримані в дисертаційному дослідженні, для практичного використання та впровадження результатів дослідження у діяльності дослідницьких та академічних інституцій, органів державного управління, бізнесу, неприбуткових організацій, про що отримує довідки про впровадження.

10. Захищає дисертацію у спеціалізованій вченій раді.

Науково-дослідна робота вважається завершеною, якщо аспіранти:

- підготували дисертаційне дослідження, яке містить наукову новизну, є актуальним, має практичну значущість, текст якого пройшов експертизу через програму «Антиплагіат»; дисертація рекомендована кафедрою до захисту;

- опублікували за темою дисертації не менше 5-ти статей у фахових виданнях, з яких не менше як 1 стаття повинна бути опублікована у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз;

- мають апробацію результатів дисертаційного дослідження (не менше 3-х публікацій тез доповідей на наукових конференціях) та брали участь в роботі вітчизняних та міжнародних конференцій, семінарів та\або літніх шкіл (хоча б одна з яких – за кордоном).

6. Асистентська педагогічна практика

Проходження аспірантом *асистентської практики* є обов'язковим компонентом виконання ОНП підготовки доктора філософії у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія.

Метою асистентської педагогічної практики є практичне закріплення знань аспірантів з питань організації та форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь та навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку, розвиток здатності брати участь у організації роботи кафедри, інституту, університету.

Практичне закріплення теоретичних знань щодо сутності, структури та форм навчального процесу підготовки фахівців у ВНЗ відбувається під час вивчення дисципліни «Педагогіка вищої школи». Відпрацювання практичних умінь і навичок аспіранта здійснювати підготовку навчально-методичного забезпечення і проведення семінарських (практичних або лабораторних) занять, організації самостійної роботи студентів відбувається під час проходження асистентської педагогічної практики, що передбачено навчальним планом другого року навчання (в обох семестрах).

Асистентська педагогічна практика проходить у межах навчальних дисциплін підготовки фахівців, що забезпечуються відповідною кафедрою в інституті ІСН на інших підрозділах університету. Вибір дисциплін, з яких відбуватиметься асистентська педагогічна практика, здійснюється заздалегідь, відповідно до педагогічного навантаження працівників кафедри, як правило, узгоджено із дисциплінами, які викладає науковий керівник, або в межах тематики дисертаційної роботи аспіранта.

Проходження асистентської педагогічної практики передбачає виконання аспірантом таких видів робіт:

- підготовку та проведення семінарських (практичних або лабораторних) занять;
- підготовку навчально-методичного забезпечення семінарських (практичних або лабораторних) занять;
- розробку завдань та організацію самостійної роботи студентів з дисциплін, що викладаються;
- підготовку, навчально-методичного забезпечення проведення модульних контрольних робіт з дисциплін, що викладаються;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення залікових робіт та іспитів з дисциплін, що читаються;
- участь (разом з лектором) у перевірці творчих, контрольних робіт студентів, у проведенні заліків та іспитів для студентів відповідної спеціальності.

Захист звіту з асистентської педагогічної практики відбувається перед членами комісії, яка створюється за розпорядженням директора інституту. Підсумки асистентської педагогічної практики обговорюються на засіданнях відповідних кафедр під час проміжної атестації аспірантів, а загальні підсумки – затверджуються на засіданні Вченої ради інституту.

7. Проміжкова та підсумкова атестації

У процесі підготовки докторів філософії використовують дві форми атестації: проміжкова та підсумкова. Відповідно до діючих нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України та Одеського національного університету ім І.І. Мечникова підсумкова атестація аспірантів, які завершують навчання за освітньо-науковими програмами доктора філософії, є обов'язковою.

Метою проміжкової атестації є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за усіма складовими, передбаченими навчальним планом. Проміжкова атестація включає:

1. Атестацію за теоретичною частиною, що передбачає складання заліків та іспитів відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії за спеціальністю «соціальні структури та соціальні відносини». Проміжкова атестація за теоретичною частиною, де передбачені екзамени, проводиться екзаменаційною комісією, склад якої та голова призначається Наказом ректора університету після повного виконання програми освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної підготовки вимогам **загальних та фахових компетентностей випускників аспірантури.**

2. Науково-дослідницька частина, відповідно до начального плану, передбачає проведення поточної атестації аспірантів раз на рік. Метою проміжкової атестації є контроль за виконанням індивідуального плану науково-дослідницького пошуку та дотриманням графіку підготовки результатів науково-дослідницької роботи.

3. Практична частина, відповідно до начального плану, передбачає проведення асистентської педагогічної практики на другому році навчання і, частково, - третьому. Метою проміжкової атестації за практичною складовою є контроль за виконанням індивідуального плану та набуття аспірантом професійних навичок та вмінь на посаді викладача. Атестація за практичним модулем здійснюється на підставі висновків комісії з проведення захисту асистентської педагогічної практики, яка створюється за розпорядженням директору інституту.

Метою підсумкової атестації є встановлення фактичної відповідності рівня освітньо-наукової підготовки випускників аспірантури вимогам до доктора філософії з соціологічних наук. Підсумкова атестація здійснюється за двома напрямками: 1. Оцінювання рівня теоретичної та практичної фахової підготовки. 2. Встановлення відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, що висуваються до доктора філософії з соціологічних наук.

1. Оцінювання рівня теоретичної фахової підготовки передбачає складання комплексного підсумкового екзамену з теорії, історії та методів соціології відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії з соціологічних наук. Програма комплексного екзамену буде включати обов'язкову і варіативну частини. Обов'язковий модуль охоплює наукові та практичні питання сучасної теорії, історії та методів соціології, а варіативна стосується наукових та практичних аспектів відповідно до обраного напрямку дисертаційної роботи. Підсумкова атестація здійснюється екзаменаційною комісією, склад якої та голова призначається Наказом ректора університету.

Комплексний кваліфікаційний іспит складається з виконання завдань різних типів: теоретичне завдання; аналітичне завдання, методологічне завдання:

– теоретичне завдання передбачає письмову відповідь на теоретичні питання, що стосуються історії та сучасних проблем розвитку соціоструктурного аналізу та його застосування у соціологічних дослідженнях, що дає можливість оцінити теоретичний рівень професійної підготовки за спеціальністю (питання включають обов'язковий і варіативний модулі програми);

– аналітичне завдання – це письмове розв'язання комплексного ситуаційного завдання, в межах чітко окресленої проблеми, за результатами якого формується розгорнуте **аналітичне заключення** (відповідно до напряму дослідження).

– методологічне завдання передбачає визначення та обґрунтування **методологічних засад** проведення дослідження за запропонованою темою, визначення **логічної процедури дослідження**.

2. Встановлення відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, що висуваються до доктора філософії за спеціальністю «соціальні структури та соціальні відносини», передбачає проведення прилюдного захисту результатів науково-дослідницької роботи, які представлені у вигляді дисертаційної роботи. Підсумкову атестацію здійснює Спеціалізована Вчена рада, склад якої затверджено Міністерством освіти і науки України на підставі чинних нормативно-правових документів. Нормативною формою підсумкової атестації є захист дисертації на здобуття вченого ступеня доктора філософії проблем у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія.

На підсумковій атестації оцінюється повний обсяг виконаних робіт та їх відповідність вимогам успішного завершення докторської програми.

На виконання дисертаційної роботи доктора філософії за спеціальністю покладається основна **дослідницька та фахова кваліфікаційна функція**, яка виражається у здатності пошукувача ступеня доктора філософії вести самостійний науковий пошук, вирішувати прикладні наукові завдання і здійснювати їхнє наукове узагальнення у вигляді власного внеску у розвиток сучасної статистичної науки і практики. Вона являє собою результат самостійної наукової роботи аспіранта і має статус інтелектуального продукту на правах рукопису.

Підсумкова атестація аспірантів, що повністю виконали ОНП підготовки докторів філософії в аспірантурі завершується присвоєнням академічної кваліфікації «доктор філософії проблем у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія. та врученням диплому встановленого зразка про рівень освіти та кваліфікацію.

8. Внутрішня та зовнішня системи забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії

З метою забезпечення якості освітньої та наукової складових підготовки докторів філософії в аспірантурі передбачається впровадження і реалізація комплексної системи, що поєднує взаємопов'язану сукупність як внутрішніх, так і зовнішніх елементів:

– публікація наукових статей з обраної проблематики дослідження, що відображають результати наукових пошуків аспіранта та написані згідно з вимогами ДАК України;

публікація статей у провідних українських та зарубіжних виданнях, що включені до Міжнародних наукометричних баз даних (РИНЦ, Index Copernicus, Web of Science, Scopus та ін.) та мають високе поточне значення Імпакт-фактору, засвідчують відповідний рівень та актуальність виконаних досліджень;

– поглиблення теоретичних знань у галузі соціологічних наук та набуття практичних навичок та вмій під час вивчення навчальних дисциплін уможливує підвищення якості власних наукових досліджень аспіранта, а також передбачає обов'язкові публікації тематичних статей за проблематикою його дослідження, що включають елементи дослідницьких та комунікаційних компетентностей, одержаних під час вивчення зазначених дисциплін тощо;

– проведення власних аналітичних досліджень є підґрунтям забезпечення якісної складової одержання наукових результатів, що будуть покладені в основу підготовки дисертації, зокрема при виконанні відповідного етапу комплексної науково-дослідної держбюджетної теми інституту;

– апробація результатів науково-дослідницької роботи під час проведення всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій за відповідними тематиками, обговорення матеріалів дослідження на наукових та науково-методичних семінарах і круглих столах із залученням провідних фахівців зі спеціальності, опублікування тез виступів і написання статей за напрямом дисертаційної роботи (відповідно до чинних вимог, затверджених МОН України, має бути опубліковано **не менше 5 статей у фахових виданнях**, у тому числі **одна стаття у науковому журналі, який включено до Міжнародних наукометричних баз даних**, а також **не менше 3-х публікацій тез виступів на конференціях**);

– зовнішнє рецензування і конкурсний відбір статей до друку, що здійснюють провідні фахові видання, у тому числі – що видаються в інституті, а також наукові журнали, які включені до Міжнародних наукометричних баз даних, що забезпечує реалізацію принципів впровадження системи якісної перевірки наукового рівня виконаних досліджень, обґрунтованості зроблених висновків та авторських пропозицій щодо вирішення наявних проблем;

– перевірка наукових статей та дисертаційної роботи на наявність плагіату забезпечує дотримання стандартів і вимог щодо самостійності виконання наукового дослідження, індивідуального внеску у вирішення конкретної наукової задачі, а також у теоретичні і / або експериментальні результати, важливі для розвитку наукової галузі науки тощо;

– підготовка і захист звіту з асистентської педагогічної практики; підведення підсумків практики відбувається відкрито на підсумковій конференції перед членами комісії, яка створюється за розпорядженням директора інституту. За результатами попередньої перевірки звіту готується загальний відзив і визначається його відповідність затвердженим вимогам, звіт рекомендується до захисту перед комісією. Підсумкова оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання необхідних документів, якості підготовленого звіту, загального відзиву та результатів анкетування. Підсумки асистентської педагогічної практики обговорюються на засіданнях кафедр, а загальні підсумки практики підводяться на засіданнях Вченої ради інституту;

– проміжна та підсумкова атестації аспірантів. Під час вивчення навчальних дисциплін перевірка засвоєних знань і успішності аспірантів здійснюється із використанням модульно-рейтингової системи оцінювання. Усі экзамени проводяться у формі письмових робіт, які містять завдання, що логічно врівноважують теоретичну і практичну частину іспиту. За результатами попередньої експертизи загального стану і готовності до захисту дисертаційної роботи приймається рішення про допуск аспіранта до складання комплексного підсумкового іспиту зі спеціальності, який обов'язково містить декілька нормативних модулів, а також варіативний модуль (відповідно до напрямку дослідження). Підсумкова атестація передбачає прилюдний захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії; присвоєння вченого звання доктор філософії за спеціальністю здійснює відповідна Спеціалізована вчена рада;

– загальний позитивний висновок щодо дисертації засвідчує, що вона має теоретичну та практичну цінність, виконана на належному рівні, являє собою закінчене самостійне наукове дослідження, в якому одержано нові науково обгрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу суттєвого значення для певної галузі науки; або в якому отримані нові науково обгрунтовані теоретичні і (чи) експериментальні результати, що в сукупності є суттєвими для розвитку конкретного напрямку певної галузі науки;

9. Результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів

Основні результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів мають бути представлені такими складовими:

1. Прослуховування навчальних дисциплін обсягом 45 кредитів.
2. Складання заліків та екзаменів відповідно до навчального плану теоретичної підготовки.
3. Проходження та успішний захист асистентської педагогічної практики.
4. Підготовка дисертаційної роботи, яка рекомендована кафедрою до захисту на спеціалізованій вченій раді.
5. Публікація за темою дисертації не менше 5-ти статей у фахових виданнях, з яких не менше як 1 стаття має бути опублікована у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних.
6. Апробація результатів дисертаційної роботи шляхом участі в роботі не менше 3-х вітчизняних та міжнародних конференцій.
7. Впровадження результатів науково-дослідницької роботи у практичну діяльність – не менше одного підтвердження про впровадження.

10. Програмні (загальні та фахові) компетентності випускників аспірантури

Розвиток компетентностей є метою навчальних програм. Компетентності формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах. Програмні компетентності містять 6 блоків: дослідницькі (1), комунікативні (2), управлінські (3), науково-педагогічні (4), етичні (5), спеціальні професійні (6). Структура компетентностей:

1. Дослідницькі компетентності

здатність до критичного мислення, зокрема, вміння застосовувати критичне мислення до аналізу результатів власного наукового дослідження, його наукової новизни, теоретичного і практичного значення	КД-01
уміння з нових дослідницьких позицій формулювати методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя, національної чи світової духовної культури	КД-02
здатність до участі у міждисциплінарних проектах та вміння використовувати результати наукових досліджень інших галузей науки для досягнення цілей власного наукового дослідження	КД-03
уміння ефективно використовувати сучасну методологію наукового пізнання та новітні методи наукових досліджень	КД-04
ініціювати, організовувати та проводити комплексні теоретичні та експериментальні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань	КД-05
проводити власні оригінальні наукові дослідження, які містять наукову новизну, мають важливе теоретичне та практичне значення	КД-06
уміння кваліфіковано відобразити результати наукових досліджень у наукових статтях та тезах, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз	КД-07
здатність професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах для вітчизняного та світового співтовариства	КД-08
уміння працювати з літературними каталогами, базами даних зі спеціальності та наукометричними базами	КД-09
володіти навичками застосування синергетичної методології у науково-дослідницькій та педагогічній діяльності, знаннями про фундаментальні засади сучасної наукової картини світу	КД-10
знання соціальної історії галузі науки, за якою здійснюються власні дослідження, усвідомлення місця результатів власного наукового дослідження у суспільному житті	КД-11

2. Комунікативні компетентності

здатність вільно застосовувати рідну та іноземну (в першу чергу - англійську) мову в науковій роботі, науково-педагогічній та інноваційній діяльності, в практиці повсякденного спілкування в режимі реального часу	КК-01
здатність написання українською та іноземною мовою власних наукових творів різного змісту та обсягу (наукова стаття, автореферат, тези конференції, наукова доповідь, запит на науковий грант, договір про співпрацю, звіт з наукової роботи, дисертація тощо)	КК-02
здатність написання українською та іноземною мовою власних науково-	КК-03

педагогічних творів різного змісту та обсягу (робоча навчальна програма, текст лекції, розділи в навчальному посібнику, підручнику тощо)	
здатність усно практично використовувати іноземну мову у науковій, інноваційній діяльності та педагогічній діяльності (усний виступ на конференції, використання іноземної мови у ділових переговорах щодо комерціалізації результатів наукового дослідження, проведення іноземною мовою лекцій з нормативних курсів та спеціальних курсів за профілем кафедри, консультування студентів іноземною мовою, проведення іноземною мовою одноразових презентаційних та профорієнтаційних лекцій для різних категорій слухачів тощо)	КК-04
уміння та навички використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації даних та представленні результатів	КК-05
здатність працювати із наукометричними базами даних з метою виконання власного наукового дослідження та вміння використовувати інтернет-технології для організації і забезпечення власної наукової, педагогічної та інноваційної діяльності, у підготовці наукових публікацій, звітів, ділової та особистої документації	КК-06
здатність до практичного використання у власній педагогічній діяльності інформаційних технологій дистанційного навчання, у організації та проведенні наукових заходів (конференції, наукові семінари, майстер-класи тощо)	КК-07
спроможність ефективно працювати в команді	КК-08
уміння ефективно працювати самостійно	КК-09
уміння працювати з експертами	КК-10

3.Управлінські компетентності

здатність брати участь у організації роботи кафедри, факультету, університету, знати та розуміти принципи організації роботи науково-дослідного сектору/лабораторії/, науково-дослідної теми за профілем навчання (розподіл функціональних обов'язків, технічне завдання НДР, місце науково-дослідного сектору/лабораторії у системі наукової роботи інституту та університету тощо)	КУ-01
знати принципи фінансування НДР та структуру кошторисів на її виконання, вміння підготувати запит на отримання фінансування, звітну документацію	КУ-02
знати основи управління науково-дослідним сектором/лабораторією, основи управління науково-дослідною роботою інституту й університету (план роботи, регламент, індикатори)	КУ-03
уміння формувати команду дослідників для вирішення локальної задачі (проведення експерименту, збору інформації, підготовки пропозицій)	КУ-05

4.Науково-педагогічні компетентності

здатність брати участь у організації науково-педагогічної роботи профільної	КНП-01
---	--------

кафедри, знати та розуміти принципи організації роботи профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків, розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи інституту й університету)	
практичне вміння створювати власні науково-педагогічні твори за профілем кафедри (робоча навчальна програма, конспект лекцій, навчально-методичний комплекс, розділи навчально-методичного посібника, навчального посібника, підручника, практикуму, вміння проводити, практичні, семінарські заняття, консультації, керувати самостійною роботою тощо)	КНП-02
вміння планувати і ефективно використовувати час у науковій та педагогічній роботі	КНП-03

5. Етичні компетентності

дотримуватись норм наукової етики щодо здійснення наукової діяльності та проведення власного наукового дослідження	КЕП -01
знати й коректно посилатись на розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного та загальносоціологічного процесу	КЕП-02

6. Спеціальні професійні

Застосувати сучасні способи теоретичного аналізу наукових проблем та вміти здійснювати теоретичні узагальнення;	КСП-01
Вміти застосовувати соціологічні теорії соціальних структур та соціальних відносин до пояснення сучасних соціальних явищ і процесів;	КСП-02
Формулювати дослідницькі гіпотези, визначати способи їх перевірки та здійснювати їх перевірку;	КСП-03
Планувати та організовувати соціологічні дослідження, здійснювати соціологічну експертизу;	КСП-04
Самостійно збирати, опрацьовувати, всебічно аналізувати та узагальнювати соціологічну інформацію;	КСП-05
Застосовувати широке коло методів теоретичного та емпіричного аналізу соціальних явищ і процесів.	КСП-06

11. Врахування відповідності запланованих результатів навчальної та наукової діяльності потребам ринку праці та потенційним роботодавцям

В сучасних суспільствах відбувається швидке оновлення системи знання, розвиток дослідницької методології, баз соціологічних та інших даних і способів їх аналізу. Крім того, наукові та навчальні інститути, структури державного управління та бізнесу постійно підвищують вимоги щодо кадрового забезпечення своєї діяльності. У зв'язку з цим з боку ринку праці та потенційних роботодавців підвищується зацікавленість до залучення фахівців найвищої кваліфікації, тобто третього освітньо-наукового рівня вищої освіти, якому відповідає ступінь вищої освіти доктора філософії з відповідної спеціальності. Вимоги ринку інституціоналізовані у Класифікаторі професій ДК 009:2010, затвердженого Наказом № 327

Держспоживстандарту України від 28.07.2010, та Наказом №457 Держспоживстандарту України від 11.10.2010, та окреслюють сфери діяльності випускників аспірантури, серед яких діяльність: в галузі вищої освіти (85.4), наукових досліджень та розробок (72), в інших професійних, технічних та наукових видах діяльності (74) - (табл. 3).

Таблиця 3

Класифікація професій, що відповідає ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю «історія та теорія соціології» (фрагмент)

212	Професіонали в галузі соціології
2122.1	Наукові співробітники (соціологія)
2310	Викладачі університету та інших вищих навчальних закладів
2310.2	Інші викладачі університетів та вищих навчальних закладів

Таким чином, заплановані результати навчальної та наукової підготовки фахівців вищого рівня можуть бути цікаві та затребувані такими суб'єктами ринку праці, потенційними роботодавцями, як:

1. Суб'єкти сфери освіти, зокрема ВНЗ, – це одні з багатьох потенційних роботодавців, які вимагають від працівників не тільки високого рівня виконавчої дисципліни та ґрунтовної теоретичної бази. Сучасні викладачі – це мобільні, комунікабельні, творчі особистості, які вміють швидко і якісно вирішувати завдання в умовах динамічного середовища, володіють практичними навичками та іноземною мовою, здатні підвищувати свій професійний рівень тощо. Складові вищеозначеної освітньо-наукової програми дозволяють сформувати викладача нової генерації, а саме:

- вивчення аспірантом нормативних навчальних дисциплін та дисциплін за вибором забезпечують підвищення професійної майстерності аспірантів у майбутній викладацькій діяльності за спеціальністю в галузі соціологічних наук та набуття ними додаткових загальних і фахових компетенцій (поглиблення теоретичних та методологічних засад соціології як науки; поглиблення філософської підготовки, що орієнтовані на професійну діяльність та удосконалення професійної іноземної мови);

- проходження асистентської педагогічної практики дає можливість набуття досвіду педагогічної та навчально-методичної роботи у вищих навчальних закладах, розвинути професійно-педагогічні компетентності, оволодіти технологіями проведення навчальних занять та підготовки навчально-методичних матеріалів за курсами дисциплін, що читаються у ВНЗ;

- науково-дослідницькі компетентності, набуті в ході здійснення самостійного наукового пошуку, що забезпечуватиме тісний зв'язок сучасної науки і практики з навчальним процесом і дасть можливість підвищити рівень ефективності підготовки сучасного соціолога.

2. Для роботодавців, якими є науково-дослідні установи НАН України, а також науково-дослідні функціональні підрозділи міністерств і відомств затребуваними є фахівці, що володіють глибокими теоретичними знаннями, уміннями та навичками аналізу соціальних та пізнавальних процесів, вміють самостійно здійснювати наукові дослідження,

отримувати наукові результати, продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми, пов'язані з аналізом та оцінюванням соціальних явищ та процесів. Науково-дослідницька складова підготовки фахівця вищої кваліфікації дозволяє задовольнити потреби вищезначених роботодавців, а саме через набуття аспірантом фахових компетенцій щодо організації соціологічних досліджень; збирання, опрацювання та аналізу соціологічної інформації; здійснення теоретичних узагальнень, соціальної експертизи, підготовки наукових, аналітичних звітів та наукових публікацій.

3. Затребуваність висококваліфікованих працівників-соціологів корпоративними і некорпоративними бізнес-структурами, неприбутковими організаціями та органами державного управління та самоуправління. Потреба у фахівцях вищої кваліфікації в галузі соціологічних наук обумовлюється темпами технологічного розвитку, соціальних та економічних змін, які вимагають сьогодні від кандидатів на посади у відповідні структурні підрозділи не лише належної теоретичної та практичної підготовки, здатності мислити аналітично, працювати самостійно і в команді, творчо та на інноваційній основі вирішувати оперативні завдання як у стандартних, так і в нестандартних ситуаціях з використанням останніх досягнень вітчизняної та зарубіжної науки, швидкої реакції на відповідні зміни, але й здатності працювати на випередження. Таких компетентностей набувають аспіранти в рамках теоретичної та практичної підготовки, які навчаються за ОНП підготовки докторів філософії проблем у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія, а також в процесі самостійної науково-дослідницької роботи.

4. Затребуваність висококваліфікованих дослідників-соціологів в реалізації міжнародних наукових проектів, в діяльності міжнародних організацій з порівняльного оцінювання стану розвитку та якості суспільств, соціальних процесів та соціальних проблем.

12. Перспективи працевлаштування випускників аспірантури

Результатами виконання ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю соціальні структури та соціальні відносини, присвоєння їм відповідної академічної кваліфікації згідно Класифікатору професій ДК 003:2010, затвердженого Наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 за № 327 та враховуючи реальні потреби ринку праці випускники аспірантури мають такі перспективи працевлаштування (табл. 4):

1. Посада асистента кафедри вищого навчального закладу (викладання соціологічних дисциплін таких як: «Загальна соціологічна теорія», «Сучасні соціологічні теорії», «Соціальна структура та соціальна стратифікація» тощо.

2. Посада наукового співробітника науково-дослідницької установи, як-то: Інститут соціології НАН України, відділ моніторингових досліджень Інституту економіки та прогнозування НАН України, Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, Інститут стратегічних досліджень при Президентові України, Київський Міжнародний Інститут соціології, Інститут економічних та соціально-політичних досліджень ім. О.Разумкова тощо.

3. Посада соціолога-аналітика у структурних підрозділах, що опікуються питаннями внутрішньої та соціальної політики, освіти і науки, молоді та спорту, сім'ї, релігії тощо, в системі державного управління та місцевого самоврядування (Міністерства, відомства,

державні адміністрації тощо), Державної служби зайнятості, Служби безпеки України, Ради з питань зовнішньої трудової міграції тощо.

4. Посада аналітика-консультанта керівника структурного підрозділу з соціальних питань (професійний соціолог-аналітик).

5. Посада соціолога-аналітика з аналізу організаційних та соціальних процесів.

7. Посада соціолога з питань проведення соціологічного аналізу в консалтингових фірмах та ЗМІ.

Таблиця 4.

Показник професійних назв робіт за кодами професій, що відповідає ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю статистика (фрагмент)

КОД КП	КОД ЗКПШТР	ВИПУСК ЄТКД	ВИПУСК ДКХП	ПРОФЕСІЙНА НАЗВА РОБОТИ
2122.1	23667	-		Науковий співробітник (соціолог)
2122.1				Науковий співробітник-консультант (соціолог)
2310.2	20199	-		Асистент
2310.2	-	-		Викладач вищого навчального закладу

V. ПЛАН НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Шифр	Назва навчальної дисципліни	Розподіл за роками		Кількість кредитів ЄКТС	Кількість годин				Самостійна робота	Розподіл годин за роками				
		Екзамени	Заліки		Загальний обсяг	Аудиторних, у тому числі:				1	2	3	4	
						Всього	Лекції	Лабораторні		Практичні	Кількість тижнів на рік			
						11	11							

І. НОРМАТИВНІ ДИСЦИПЛІНИ

І.1. Дисципліни загальної підготовки

Історія, концепції та проблеми науки		1	3	90	8	4		4	82	1			
Методологія та філософія наукових досліджень		1	3	90	18	8		10	72	1			
English academic writing	2		6	180	40			40	140	2	2		
Педагогічна практика	3		6	180					180				
Всього:			18	540	66	12		54	474				

І.2. Дисципліни професійної підготовки

Сучасні досягнення науки	2		6	180	18	8		10	162		2		
Управління проектами, програмами та охорона інтелектуальної власності		2	3	90	18	8		10	72		1		
Методи наукових досліджень, аналіз та презентація результатів дослідження	2		3	90	8	2		6	82		1		
Професійна етика викладача та науковця		1	3	90	18	8		10	72	1			
Всього:			15	450	62	26		36	388		6		
Разом за циклом нормативних дисциплін:			33	990	128	38		90	862	5	6		

2. ВИБІРКОВІ ДИСЦИПЛІНИ (вільний вибір аспірантів)

2.1. Дисципліни професійної підготовки

Аналіз та візуалізація соціальної інформації		1	3	90	8	8			82	1			
Теоретичні проблеми методології наукового дослідження		1	3	90	8	8			82	1			
Українське суспільство у вимірах соціології		2	3	90	8	8			82		1		

Педагогіка вищої школи		2	3	90	8	8			82		1		
Всього за циклом вибірових дисциплін:			12	360	32	32			328	2	2		
РАЗОМ:			45	1350	160	70			1190	7	8		

VI. ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ

Розподіл по роках навчання	1	2	3	4	Разом
Кількість кредитів ЄКТС	15	24	6		45
Кількість екзаменів			3	1	4
Кількість заліків	5	3			8
Педагогічна практика				1	1
Атестація, захист дисертації				1	1
				1	2

Декан факультету / директор інституту

О. Коракішова

Начальник навчального відділу

С. Селі

Проректор з наукової роботи

Проректор з науково-педагогічної роботи

В. Сидор

Затверджено

на засіданні Вченої ради

"26" *листопада* 2016 р

протокол № 8

Вчений секретар

С.В. Курандо

Курандо

**13. Графік виконання індивідуального плану науково-дослідницької роботи
аспірантами**

Рік навчання	Робота над дисертацією	Публікація статей	Апробація результатів	Впровадження
1 рік навчання				
1 півріччя	Структура роботи. Робота з першоджерелами за темою дисертації	-	-	-
2 півріччя	Формування інформаційної бази дисертаційного дослідження. Написання теоретичної частини дисертаційної роботи.	-	-	-
2 рік навчання				
1 півріччя	Оброблення та аналіз інформаційної бази дослідження	-	1	-
2 півріччя	Робота над емпіричною частиною дисертаційного дослідження. Асистентська педагогічна практика.	1	-	1
3 рік навчання				
1 півріччя	Узагальнення результатів дисертаційного дослідження	1	1	-
2 півріччя	Представлення рукопису дисертації на кафедрі	1	-	1
4 рік навчання				
1 півріччя	Формування висновків і рекомендацій. Закінчення роботи над дисертацією	2	1	1
2 півріччя	Оформлення тексту дисертаційної роботи та подання дисертації до захисту. Проходження процедури захисту дисертації. Захист дисертації.	-	-	-

Обсяг освітньої складової програми – 45 кредитів ЄКТС
 Термін навчання – 4 роки
 Форма навчання – денна та заочна

Ректор Одеського національного університету

I. M. Koval

Коваль І.М.

14. Загальні дисципліни

Нормативні дисципліни (обов'язкові)

1. «Історія, концепції та проблеми науки (за науковою спеціальністю)»

2. «English academic writing»

Мета: формування необхідної для науковця комунікативної спроможності в усній та письмовій формах в межах тематики, що визначається практичними потребами науково-педагогічної діяльності в галузі соціологічної науки та освіти.

Предмет: академічна іноземна письмова і усна мови.

Зміст курсу:

анотування наукової соціальної інформації;
реферування наукової соціальної інформації;
наукове творче письмо: особливості лексики і стилю;
структура, лексика і текст наукового листування;
структура, лексика і текст наукової доповіді;
структура і лексика графічної і голосової презентації наукового повідомлення;
структура, лексика і текст стендової доповіді;
структура, лексика і текст наукової статті.

Місце у структурно-логічній схемі: читається на першому році навчання.

3. «Методологія та філософія наукових досліджень»

Мета: формування у аспірантів теоретичних знань та практичних компетентностей, необхідних для створення плану та проведення власного соціологічного дослідження, що включає обґрунтування методологічних та теоретичних засад, формулювання дослідницьких питань, визначення джерел надійних та валідних даних, вибір адекватних гіпотезам та даним методів аналізу.

Предмет: методи формулювання дослідницьких питань та відповідних гіпотез, методи аналізу даних емпіричного дослідження.

Зміст курсу:

Обґрунтування методологічних та теоретичних засад сучасного (кількісного та якісного) емпіричного соціологічного дослідження.

Гіпотези соціального дослідження: базові поняття, вимоги до формулювань, класифікація. Статистичні гіпотези емпіричного соціального дослідження та відповідні методи їх перевірки.

Методи пошуку закономірностей в емпіричних соціологічних дослідженнях.

Використання моделей структурних рівнянь для обґрунтування та вивчення каузальних зв'язків у емпіричному соціологічному дослідженні.

Методи експериментального дизайну в емпіричних соціологічних дослідженнях.

Використання електронних джерел емпіричних даних в соціологічному дослідженні.

Аналіз категоріальних даних.

Багаторівневий аналіз даних.

Місце у структурно-логічній схемі: читається на першому та другому році навчання.

4. Педагогічна практика

Мета: практичне закріплення знань аспірантів з питань організації та форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь та навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку, розвиток здатності брати участь у організації роботи кафедри, факультету, університету.

Місце у структурно-логічній схемі: проходить на третьому році навчання.

Професійні дисципліни

Нормативні дисципліни (обов'язкові)

1. «Сучасні досягнення науки» (за науковою спеціальністю)

Мета: виховання у аспірантів соціологічної культури в такому її аспекті, як вміння та звичка постійної включеності науковця до найсучаснішого та найновішого наукового дискурсу. Висока кваліфікація вчених зі ступенню передбачає постійну їхню зануреність до напрацювань та досліджень колег та сучасників, а також вміння пов'язувати найновіші та найсучасніші тенденції в науці з класичними парадигмами та їх послідовниками.

Предмет: найновіші та найсучасніші соціологічні теорії кінця XX – початку XXI століть, їхня взаємна пов'язаність, їхня структурна та логічна розташованість в історико-соціологічному, науково-географічному, персональному просторах.

Зміст курсу:

Соціологія перед постійними викликами «ренесансів»: веберіанський, марксистський, дюркгеймівський, структурно-функціоналістський, феноменологічний.

Соціологія на межі та за межами себе. Постмодернізм; «несоціологічні» соціології (редукціонізми); «антисоціологія»; «вторгнення» в соціологічне поле таких наук, як психологія, економіка, політичні науки, антропологія, історія тощо;

Синтетичні відповіді соціології (Н. Луман, П. Бурдьє, Е. Гідденс, М. Арчер, П. Штомпка, Т. Заславська, М. Крозьє, А. Турен, Н. Еліас)

Новітня соціологічна проблематика: пошуки соціології та соціологією (проблематика соціального часу і простору; проблематика ідентичності та місії соціології; (пост)глобалізаційна проблематика; проблематика біополітики; проблематика ненадійності; проблематика екзистенційної соціології; проблематика ANT (actor-network theory) тощо).

Місце у структурно-логічній схемі: читається на другому роках навчання.

2. «Управління проектами, програмами та охорона інтелектуальної власності»

Мета: формування необхідних теоретичних знань та практичних навичок, які дозволять ефективно використовувати на практиці методології, моделі, методи та засоби професійного управління науковими проектами на рівні, який відповідав би вимогам підготовки докторів філософії.

Предметом дисципліни є наукові проекти та методології професійного управління такими проектами.

Зміст курсу:

Особливості наукових проектів та методологій управління проектами.

Загальна характеристика управління проектами.

Загальні підходи до планування і контролю проектів.

Організація управління науковими проектами.

Основні функції та компоненти професійного управління науковими проектами.

Засоби управління науковими проектами.

Автоматизовані системи керування проектами. Системи автоматизації управління проектами.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі: читається на другому році навчання.

3. «Метод наукових досліджень, аналіз та презентація результатів дослідження»

Мета: прищепити науковцям навички оперування категоріально-понятійним апаратом методологічного знання, досягнути засвоєння ними вихідних логічних та логіко-методологічних процедур, що ними користується сучасна наука, перш за все на ґрунті соціально-гуманітарних наук. Ознайомити аспірантів із ідеями видатних представників світової та української методологічної думки; сприяти розумінню ними значення логічного апарату наукового пошуку для підвищення ефективності науки; зорієнтувати студентів щодо актуальних проблем сучасної наукової методології, в тому числі – в соціально-гуманітарному пізнанні. Сформувати у аспірантів вміння з нових дослідницьких позицій формулювати загальну методологічну базу та логіку власного наукового дослідження.

Предмет: наукове мислення, його форми і логіка, наукова творчість.

Зміст курсу:

Наука як особлива форма пізнання, сфера культури та соціальний інститут. Наука як вид пізнавальної діяльності та феномен сучасної цивілізації.

Поняття наукового пізнання. Научне пізнання як предмет методологічного аналізу.

Методологічні засади наукового дослідження. Основні поняття і категорії наукової методології.

Методи наукового пізнання. Метод і методологія. Класифікація методів.

Метод теоретичних і емпіричних досліджень.

Сучасні тлумачення сутності наукової методології та місця в ній логіки.

Роль логічних процедур у формуванні і функціонуванні наукового знання.

Інформаційна база наукового пізнання.

Організація наукового дослідження.

Місце у структурно-логічній схемі: на другому році навчання.

4. «Професійна етика викладача та науковця»

Дисципліни вибору ВНЗ

1. «Аналіз та візуалізація соціальної інформації». Метою викладання даної навчальної дисципліни є ознайомлення аспірантів з фундаментальними проблемами, концепціями та підходами в області розробки і аналізу систем візуалізації даних; з етапами візуалізації, та моделювання даних, графічного відображення даних; існуючих парадигм в сфері візуалізації, методів та інструментів, а також оцінки ефективності візуалізації для конкретних даних; завдань і типів користувачів, математичних та аналітичних аспектів зорового сприйняття людиною різних типів даних.

Місце у структурно-логічній схемі: читається на першому році навчання.

Після закінчення аспірант повинен:

- розуміти еволюцію візуалізації даних з його ранніх початкових етапів (як текст і 2D зображення), до цифрового медіа-середовища (3D графіки, анімації, інтерактивних візуалізацій в віртуальних середовищах);
- розуміти існуючі візуалізації парадигм і особливості сприйняття цифрової інформації;
- розуміти, області застосування технологій візуалізації даних (наукова візуалізація, інтелектуальний аналіз даних);
- бути знайомі з існуючими методами візуалізації даних, авторингу і інструментів перевірки;
- бути ознайомленим з додатками для візуалізації даних з використанням доступних технологій і / або засобами візуалізації; розуміти методи оцінки для успішного проектування і розробки дієвих і ефективних додатків для візуалізації даних.

Акцент курсу буде на ознайомлення студентів з поточних питань досліджень і виявлення потенційних тем досліджень в візуалізації даних, оскільки це належить до великих систем великих обсягів даних.

2. «Теоретичні проблеми методології наукового дослідження».

Мета: формування у аспірантів компетентностей для розробки теоретико-методологічних засад власного дисертаційного дослідження, ознайомлення їх з теоретичними основами та способами організації пізнавального процесу, що характеризують пізнання з погляду його загальних форм, можливостей пізнавальних засобів та механізмів, які зумовлюють логічну послідовність дисертаційного дослідження.

На семінарі аспіранти представляють свої напрацювання з теми дисертаційного дослідження та наукові статті з подальшим обговоренням та аналізом у групі.

Предмет: теорія та методологія дисертаційного дослідження, обґрунтування та презентація наукових результатів.

Зміст курсу:

Наукові дослідження в галузі соціології, їх специфіка. Постановка і формулювання наукової проблеми в дисертаційному дослідженні.

Методика виконання дисертаційних досліджень в галузі соціології.

Інформаційна база дисертаційного дослідження. Принципи збирання інформаційного матеріалу.

Відбір джерельної бази дисертаційного дослідження.

Поняття бібліографії. Принципи складання бібліографії. Комп'ютерні програми, призначені для складання бібліографії.

Організація і послідовність проведення дисертаційного дослідження. Рівні наукового дослідження. Організація роботи з емпіричними та науково-теоретичними даними.

Організація викладу результатів дисертаційного дослідження. Апробація дисертаційного дослідження.

Етичні питання в підготовці дисертаційної роботи.

Вимоги до оформлення дисертаційної роботи.

Місце у структурно-логічній схемі: читається на першому році навчання.

3. «Українське суспільство у вимірах соціології»

Мета: формування у студентів знань про особливості соціальних процесів, що відбуваються в українському суспільстві, різних сферах його життєдіяльності, пояснення логіки соціальних змін і дослідження факторів, що їх зумовлюють, за допомогою звернення до теоретичних та прикладних надбань сучасних соціологів. Ознайомлення студентів з дослідницькими пошуками відомих вітчизняних і зарубіжних соціологів, найвідоміших дослідницьких центрів щодо стану та перспектив розвитку українського суспільства; розкрити специфіку методології соціологічного дослідження українського суспільства та його складових; навчити студентів самостійно аналізувати актуальні соціальні проблеми та тенденції розвитку українського суспільства.

Предмет: українське суспільство як об'єкт соціологічного аналізу.

Зміст курсу:

Спадщина радянської соціології та перспективи розвитку пострадянської української соціології.

Україна як суб'єкт соціологічного міжнародного дослідницького співтовариства: порівняльні дослідження за участі України. Міжнародні соціологічні проекти (ESS, ISSP та ін.).

Українське суспільство у теоріях трансформації.

Українське суспільство у контексті постмодернізаційних теорій.

Українське суспільство як суспільство ризику: соціологічні інтерпретації.

Україна у теоріях інформаційного суспільства.

Українське суспільство крізь призму теорій стратифікації.

Динаміка соціального самопочуття українського населення.

Українське суспільство як поліетнічне суспільство: аналіз процесів етнізації та міжетнічних стосунків.

Перспективи побудови громадянського суспільства в українському контексті: соціологічний аналіз.

Комплексне соціологічне вимірювання демократії в Україні: аналіз основних показників.

Політичні процеси України у контексті теорій політичної культури.

Українське суспільство як полікультурне суспільство: соціологічний аналіз.

Духовні потреби та дозвілєві практики українського населення. Феномен «культури бідності».

Ціннісні орієнтації українців: аналіз результатів вітчизняних та міжнародних досліджень.

Місце у структурно-логічній схемі: читається на другому році навчання.

4.«Педагогіка вищої школи»

Мета: формування обізнаності у науковців з основ історії педагогіки та дидактики вищої школи, ознайомлення зі специфікою навчального процесу в Україні та європейських держав, підготовка до викладання соціологічних та соціогуманітарних дисциплін у вищих навчальних закладах. Допомога у засвоєнні теоретичних знань, формуванні вмінь та навиків діяльності викладача вищої школи; підготовка до проходження педагогічної практики.

Предмет: психологічні засади педагогічної діяльності у вищій школі.

Зміст курсу:

Педагогіка вищої школи як наука, її предмет, завдання та методи науково-педагогічних досліджень.

Психолого-педагогічні особливості студентів як суб'єктів навчання і виховання.

Дидактика вищої школи як наука. Її завдання, основні категорії та принципи. Навчальний процес у вищій школі як система організаційних і дидактичних засобів.

Поняття про методи, форми та прийоми навчання у вищій школі.

Процес, шляхи і засоби виховання студентської молоді.

Місце у структурно-логічній схемі: на першому році навчання.

Роль логічних процедур у формуванні і функціонуванні наукового знання.

Інформаційна база наукового пізнання.

Організація наукового дослідження.

Місце у структурно-логічній схемі: на другому році навчання.